

AGNIESZKA ZIOŁOWICZ

DRAMAT I ROMANTYCZNE „JA”

STUDIUM PODMIOTOWOŚCI
W DRAMATURGII POLSKIEJ
DOBY ROMANTYZMU

STUDIA
DZIEWIĘTNASTOWIECZNE
ROK ROMANTYZMU 2022

**DRAMAT
I ROMANTYCZNE „JA”**

SD
STUDIA
DZIEWIĘTNASTOWIECZNE
ROK ROMANTYZMU 2022

ROK ROMANTYZMU
2022

TOM VIII

AGNIESZKA ZIOŁOWICZ

**DRAMAT
I ROMANTYCZNE „JA”**

**STUDIUM PODMIOTOWOŚCI
W DRAMATURGII POLSKIEJ
DOBY ROMANTYZMU**

INSTYTUT
LITERATURY

KRAKÓW

© Copyright by Agnieszka Ziółowicz, 2021

 <https://orcid.org/0000-0002-5335-1125>

 agnieszka.ziolowicz@uj.edu.pl

Redaktor naukowy serii: prof. dr hab. Bogusław Dopart

Okładkę projektował Lesław Sławiński

Wydanie II

ISBN 978-83-8138-545-9 (druk)

ISBN 978-83-8138-546-6 (on-line, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381385466>

Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury,
Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach projektu Kanon Polski

Okładkę opracowano na podstawie grafiki dostępnej w serwisie Polona: Kraków, Teatr Miejski, zdjęcie z pocztówki (ok. 1906 r.), Biblioteka Narodowa, sygn. DŻS XII 8b/p.8/3

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel./faks: 12 431-27-43, 12 421-13-87

e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

INSTYTUT LITERATURY

ul. Smoleńsk 20/12, 31-112 Kraków

e-mail: wydawnictwo@instytutliteratury.eu

<https://sklep.instytutliteratury.eu/>

Spis treści

UWAGI WSTĘPNE	7
ROZDZIAŁ I	
Dramat – synteza rodzajów literackich. Strefa liryczności	27
ROZDZIAŁ II	
Dramat jako liryczne wyznaczenie. O IV części <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza	49
ROZDZIAŁ III	
Dramat w metatekstowej ramie	75
ROZDZIAŁ IV	
Monolog bohatera	101
ROZDZIAŁ V	
Poemat dramatyczny Krasińskiego: między „liryzmem subiektywnym” a obiektywnością	131
ROZDZIAŁ VI	
Słowackiego dramaty „Ja”	155
ROZDZIAŁ VII	
Norwidowski dramat wieloperspektywiczny	195
DODATEK	
Ku komedii poetyckiej. Drogi Aleksandra Fredry	241
ZAKOŃCZENIE	269
Bibliografia	275
Nota od redakcji	289
Streszczenie	291
Summary	293
Indeks nazwisk	297

Uwagi wstępne

Ja jest wszystkim, ale także na odwrót: wszystko jest objęte przez Ja.

F. W. J. Schelling

1

Dzieje nowożytności są ściśle powiązane z historią podmiotowości. Można nawet powiedzieć, upraszczając nieco, że nowożytność to w filozofii epoka podmiotu. Skutki nowożytnego przełomu: erozja wyobrażeń kosmicznego ładu, nadwątlenie wizji ładu opatrnościowego, rozpad świata ontycznego logosu, powodują, że w refleksji filozoficznej na plan pierwszy wysuwa się pojęcie podmiotu. Jak twierdzi znawca zagadnienia Charles Taylor¹, jest to podmiot oderwany, jednostkowy, niezależny, stanowiący o sobie, zwrócony ku własnemu wnętrzu. Klasyczna idea nowożytnej podmiotowości w istocie zasadza się na tym, by „waloryzować w człowieku podwójną zdolność do bycia świadomym samego siebie (autorefleksja) i ustanawianie własnego przeznaczenia (wolność jako samostanowienie)”. Człowieczeństwo człowieka zostaje więc zdefiniowane poprzez fakt „bycia świadomym i odpowiedzialnym autorem swych myśli i czynów, krótko mówiąc: swego fundamentu, swego *sub-iectum*”².

W historii nowożytnej podmiotowości trudno doszukiwać się jednolitego oblicza podmiotu. Różnorodność i złożoność to bowiem nieodłączne jego cechy. Można jednak dociekać pewnej logiki rozwoju pojęcia, biorąc pod uwagę kolejne etapy jego kształtowania, które wyznaczają tacy myśliciele jak: Kartezjusz ustanawiający

¹ Zob. Ch. Taylor, *Źródła podmiotowości. Narodziny tożsamości nowoczesnej*, przeł. M. Gruszczyński, O. Latek, A. Lipszyc, A. Michalak, A. Rostkowska, M. Rychter, Ł. Sommer, oprac. T. Gadałcz, wstępem poprzedziła A. Bielik-Robson, Warszawa 2001, s. 540.

² A. Renaut, *Era jednostki. Przyczynek do historii podmiotowości*, przeł. D. Leszczyński, Wrocław 2001, s. 17.

samoświadomość jako zasadę poznania samego siebie i świata oraz kryterium prawdy; Leibniz z dynamiczno-woluntarystyczną koncepcją podmiotowości monadologicznej i z ideą antropologizacji poznania; Rousseau z wizją podmiotu ufundowanego na idei natury jako źródła; Kant, Fichte i Schelling rozwijający koncepcję podmiotu transcendentального; Hegel redukujący to, co realne, do tego, co racjonalne, zrównujący podmiot z prawdą i całością; Nietzsche obwieszczający rozpad klasycznej idei podmiotu i jednocześnie triumf bezwarunkowej subiektywności.

W dziejach nowożytnego podmiotu bezspornie ważną rolę odegrała koncepcja podmiotu transcendentального, zainicjowana „przewrotem kopernikańskim” Kanta, który dał początek niemieckiej filozofii idealistycznej stanowiącej myślowe tło niemieckiego, ale także i europejskiego romantyzmu. W idealistycznej filozofii niemieckiej przełomu XVIII i XIX wieku można obserwować coraz to bardziej pogłębiającą się zależność istnienia świata od świadomości podmiotu.

Kant, będący dla romantyków niemieckich zarówno obiektem krytyki, jak i źródłem rozlicznych inspiracji³, jest uznawany za reprezentanta idealizmu formalnego, w myśl którego świat zewnętrzny daje się wyprowadzić, wydedukować z „Ja” w sposób jedynie formalny i ogólny. „Ja” stanowi w Kantowskim systemie filozoficznym formalną zasadę konstytuowania przedmiotowości. Teoria podmiotu transcendentального Kanta bywa określana mianem refleksyjnej, a to ze względu na fakt, iż królewiecki filozof właśnie w refleksji upatrywał istotę podmiotu. Wedle Kanta „Ja-podmiot stale znajduje się w pewnym odniesieniu do siebie, [...] za pomocą refleksji ujmuje siebie jako przedmiot”⁴. Kanta nie interesowała wewnętrzna struktura „Ja”, lecz problem warunkowań poznania, analizował „Ja” w akcie poznawczym. Kantowski transcendentizm oznacza więc wyjście poza tradycyjną refleksję epistemiczną (wyznacza ją odniesienie podmiot–przedmiot) i spojrzenie na nią z zewnątrz⁵. W etyce, która stanowi bardzo ważną część Kantowskiej filozofii podmiotu, autor *Krytyk* tworzy koncepcję w pełni autonomicznego „Ja”, zdolnego, dzięki racjonalnej samokontroli, do ustanowienia prawa moralnego. Ten akt jest w ujęciu Kanta oznaką godności istoty rozumnej, gdyż – co należy podkreślić – źródła dobra leżą co prawda w „Ja”, ale autonomia „Ja” jako podmiotu prawa moralnego ma charakter na wskroś antyindywidualistyczny.

Transcendentalizm Fichtego zmierza przede wszystkim do wyjaśnienia kwestii samoświadomości, ale poprzez negację zasadności refleksyjnej teorii podmiotu. Myśl twórcy *Teorii Wiedzy* koncentruje się wokół przekonania, że podmiot to „Ja”, które

³ Zob. Z. Łempicki, *Renesans, oświecenie, romantyzm*, [w:] *idem*, *Wybór pism*, t. 1, oprac. H. Markiewicz, Warszawa 1966, s. 153-156.

⁴ M. Potępa, *Koncepcja podmiotu transcendentального w filozofii Kanta, Fichtego i Schellinga*, [w:] *Transcendentalna filozofia praktyczna*, red. E. Nowak-Juchacz, Poznań 2000, s. 42.

⁵ Zob. *ibidem*, s. 46; M. J. Siemek, *Idea transcendentalizmu u Fichtego i Kanta. Studium z dziejów filozoficznej problematyki wiedzy*, Warszawa 1977, s. 74.

w akcie naoczności intelektualnej, niczym nieuwarunkowane, bez żadnej podstawy i racji, samo siebie ustanawia⁶. A zatem „Ja” nie poprzedza tu samoświadomości, lecz z niej zostaje wywiedzione, jako pierwotna, źródłowa jedność podmiotu i przedmiotu. W strukturze „Ja” podmiotowość i przedmiotowość są nieodróżnialne.

„Ja” jest bowiem jednocześnie „tym, co aktywne, oraz tym, co przez tę aktywność wytwarzane. Akt i czyn (*Handlung* i *Tat*) są tu jednym i tym samym, i dlatego owo Ja je s t e m stanowi wyraz pierwotnego aktu (*Tathandlung*)”⁷. Fichte podkreśla tożsamość podmiotu i przedmiotu, „oglądającego” i „oglądanego”, wprowadzając do opisu czystej samowiedzy metaforę samowidzącego oka w miejsce metafory zwierciadła, tak mocno zakorzenionej w rozważaniach dotyczących refleksyjnego modelu samoświadomości. Filozof pisze:

Ja w Teorii Wiedzy nie jest żadnym zwierciadłem, lecz o k i e m; jest ono zwierciadłem, które samo siebie odbija, jest ono obrazem siebie samego; przez swoje własne widzenie oko (inteligencja) staje się sama obrazem⁸.

Posługując się metaforą oka, Fichte przeciwstawia podmiotowi pasywnemu – odbijającemu, podmiot aktywny – widzący. Tu „Ja” jest tożsame z czystą aktywnością. W „Ja” i przez „Ja” następuje dyferencjacja, ustanowione zostaje „Ja” i Nie-„Ja”. Dzieje się to za sprawą wytwórczej wyobraźni, będącej najgłębszą transcendentalną władzą ludzkiego rozumu i ducha, pośredniczącą między tym, co nieświadome w „Ja” a sferą świadomości. Dopiero „Ja” pomyślane jako źródło rzeczywistości (Nie-„Ja”) jest podstawą wszelkiego przedstawienia, podstawą wszelkiej wiedzy i relacji wiedzy do bytu. Fakt, że Fichte w swej filozofii tak wiele miejsca poświęca kwestii oglądu intelektualnego, że kwestię tę umieszcza w samym centrum *Teorii Wiedzy*, świadczy o tym, że – podobnie jak Kant – pragnie rozwijać swą refleksję na poziomie nie epistemicznym, lecz epistemologicznym, jako refleksję transcendentalną⁹.

Z kolei Schelling nadał podmiotowi transcendentalnemu nowy wymiar, dokonał bowiem zwrotu od filozofii „Ja” do filozofii przyrody. Sytuując podmiot wobec przyrody dostrzegał w rzeczywistości przyrodniczej schemat transcendentalnego „Ja”.

⁶ „Ja, które samo siebie konstruuje, nie jest niczym innym niż jego własnym Ja. Opisany akt tego Ja może on oglądać tylko w sobie samym, zaś aby móc go oglądać, musi go dokonać. Spełnia go w sobie własnowolnie i swobodnie” (J. G. Fichte, *Drugie wprowadzenie do Teorii wiedzy*, [w:] *idem, Teoria wiedzy*, t. 1, przeł. M. J. Siemek, Warszawa 1996, s. 507).

⁷ *Idem, Teoria Wiedzy*, s. 83.

⁸ Cyt. za: M. Potępa, *op. cit.*, s. 56.

⁹ Należy dodać, że w późnej filozofii Fichtego ważnym zagadnieniem będzie określenie stosunku między podmiotem transcendentalnym a absolutem. Fichte dochodzi wówczas do wniosku, że trzeba przyjąć dla „Ja” transcendentalną podstawę. Samoświadomy podmiot staje się zależny od absolutu, jest jego obrazem i zjawiskiem, jego samoobjawieniem (zob. *ibidem*, s. 60-63).

Bibliografia

Źródła

- Brodziński K., *Artykuł nadesłany z powodu pism o poezji w „Gazecie Polskiej” umieszczonych*, [w:] K. Brodziński, *Pisma estetyczno-krytyczne*, t. 2, oprac. i wstępem poprzedził Z. J. Nowak, Wrocław 1964.
- Brodziński K., *O klasycyzmie i romantyzmie także o duchu poezji polskiej*, [w:] K. Brodziński, *Pisma estetyczno-krytyczne*, t. 1, oprac. Z. J. Nowak, Wrocław 1964.
- Brodziński K., *Pisma*, t. 5, Poznań 1872-1874.
- Cegielski H., *Nauka poezji*, wyd. 5, Poznań 1879.
- Dembowski E., *Pisma*, t. 1, 3-4, pod red. A. Śladkowskiej, M. Żmigrodzkiej, Warszawa 1955.
- Fichte J. G., *Drugie wprowadzenie do Teorii wiedzy*, [w:] J. G. Fichte, *Teoria wiedzy*, t. 1, przeł. M. J. Siemek, Warszawa 1996.
- Fredro A., *Pan Jowialski*, oprac. W. Billip, Wrocław 1968.
- Fredro A., *Zemsta*, wstęp i oprac. D. Ratajczakowa, Kraków 1997.
- Fredro A., *Śluby panieńskie*, wstęp i oprac. D. Ratajczakowa, Kraków 1998.
- Goethe i Schiller o dramacie i teatrze. Wybór pism*, przeł. i oprac. O. Dobijanka, Wrocław 1959.
- Hegel G. W. F., *Wykłady o estetyce*, t. 1-3, przeł. J. Grabowski, A. Landman, Warszawa 1964-1967.
- Herder J. G., *Szekspir*, przeł. D. Kasprzyk, [w:] J. G. Herder, *Wybór pism*, wybór i oprac. T. Namowicz, Wrocław 1987.
- Korzeniowski J., *Kurs poezji*, [w:] J. Korzeniowski, *Dzieła*, t. 12, Warszawa 1873.
- Kraśiński Z., *Dzieła literackie*, t. 1, 3, wybrał, notami i uwagami opatrzył P. Hertz, Warszawa 1973.
- Kraśiński Z., *Listy do Henryka Reeve*, t. 1, wstęp, kronika i noty P. Hertz, tłum. A. Olędzka-Frybesowa, Warszawa 1980.
- Kraśiński Z., *Listy do ojca*, oprac. S. Pigoń, Warszawa 1963.
- Kraśiński Z., *Listy do różnych adresatów*, t. 1, zebrał, oprac. i wstępem poprzedził Z. Sudolski, Warszawa 1991.
- Kraśiński Z., *Listy do Stanisława Małachowskiego*, oprac. i wstępem poprzedził Z. Sudolski, Warszawa 1979.
- Kraśiński Z., *Mysli o sztuce*, zebrał i przedmową opatrzył A. Grzymała-Siedlecki, Lwów 1912.

- Kremer J., *Dzieła*, t. 12, Warszawa 1879.
- Królikowski J. F., *Prozodia polska*, Poznań 1821.
- Królikowski J. F., *Rys poetyki wedle przepisów teorii, w szczególności z najznakomitszych autorów czerpanej*, Poznań 1828.
- Malczewski A., *Maria. Powieść ukraińska*, oprac. J. Ujejski, Kraków 1925.
- Manifesty romantyzmu 1790-1830. Anglia, Niemcy, Francja*, wybór i oprac. A. Kowalczykowa, Warszawa 1975.
- Mickiewicz A., *Dzieła*, t. 10: *Literatura słowiańska. Kurs drugi*, przeł. L. Płoszewski, Warszawa 1955.
- Mickiewicz A., *Dzieła*, t. 11: *Literatura słowiańska. Kurs trzeci i czwarty*, przeł. L. Płoszewski, Warszawa 1955.
- Mickiewicz A., *Dzieła*, t. 14: *Listy*, cz. 1, Warszawa 1955.
- Mickiewicz A., *Dzieła*, t. 3: *Dramaty*, oprac. Z. Stefanowska, Warszawa 1995.
- Mickiewicz A., *Dzieła*, t. 5: *Pisma prozą*, Warszawa 1955.
- Mochnacki M., *O literaturze polskiej w wieku dziewiętnastym*, oprac. i przedmową poprzedził Z. Skibiński, Łódź 1985.
- Mochnacki M., *Pisma po raz pierwszy edycją książkową objęte*, Lwów 1910.
- Norwid C., *Pisma wszystkie*, t. 1-11, zebrał, tekst ustalił, wstępem i uwagami krytycznymi opatrzył J. W. Gomulicki, Warszawa 1971-1976.
- Norwid C., *Pisma zebrane*, t. E, Warszawa 1911.
- Novalis, *Uczniowie z Sais. Proza filozoficzna – studia – fragmenty*, wybrał i przeł. J. Prokopiuk, Warszawa 1984.
- O dramacie. Od Hugo do Witkiewicza*, pod red. E. Udalskiej, Warszawa 1993.
- Pisma teoretyczne niemieckich romantyków*, wybrał i oprac. T. Namowicz, Wrocław 2000.
- Pol W., *Teatr i Aleksander Fredro*, „Kwartalnik Naukowy Wydawany w Połączeniu Prac Miłośników Umiejętności” (Kraków) 1835, t. 1.
- Przeddziecki A., *O dzisiejszym stanie sztuki dramatycznej w Polsce*, „Biblioteka Warszawska” 1844, t. 2.
- Sand G., *Szkic o dramacie fantastycznym*, [w:] G. Sand, *Eseje*, przeł. S. Kozuchowska, M. Dramińska-Joczowa, Warszawa 1958.
- Sądy współczesnych o twórczości Słowackiego (1826-1862)*, zebrali i oprac. B. Zakrzewski, K. Peccold, A. Ciemnoczołowski, Wrocław 1963.
- Słowacki E., *Prawidła wymowy i poezji*, Wilno 1826.
- Słowacki J., *Dzieła wszystkie*, t. 17, pod red. J. Kleinera, W. Floryana, Wrocław 1975.
- Słowacki J., *Dzieła*, t. 7-8, 10, pod red. J. Krzyżanowskiego, Wrocław 1952.
- Słowacki J., *Kordian*, wstęp i oprac. M. Ingot, Wrocław 1974.
- Słowacki J., *Listy*, przygotował do druku L. Piwiński, Warszawa 1931.
- Schelling F. W. J., *Filozofia sztuki*, przeł. K. Krzemieniowa, Warszawa 1983.
- Schelling F. W. J., *System idealizmu transcendentnego*, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1979.
- Schlegel F., *Obraz literatury starożytnej i nowożytnej*, t. 1, Warszawa 1831.
- Wężyk F., *O poezji dramatycznej. Rozprawa I*, [w:] F. Wężyk, *Gliński*, Kraków 1821.

Summary

The Drama and Romantic "I". A Study of Subjectivity in the Polish dramaturgy of the Romantic Epoch

The book presents studies concerning subjectivity in the Polish dramaturgy of the romantic and postromantic epochs. Its topic comprises an issue in research on the romantic drama which has not been analysed yet, although this issue is necessary for adequate characteristics of the romantic drama. The context of detailed analyses is formed by the views of philosophers and art theoreticians as well as dramaturgists, indicating that an idea of the subject constituted, beginning from the turn of 19th century, an important and deeply strengthened element of anthropological and aesthetical discourse, which is confirmed by *Uwagi wstępne* [Introductory Remarks]. In this context, subjectivity has been treated in the thesis as an immanent trait of the drama, but such perception is connected with confidence that the poetics and aesthetics of the drama constitute at the same time an artistic version of anthropology of the creative individual and philosophy of the subject.

The book aims at tracing different manifestations of the subject presence in the romantic drama, distinct not only for particular authors but also for historically and aesthetically determined phases of the Romanticism. The centre of considerations is constituted by "I" analysed as a source of the drama creation (author's subject) and by "I" as an object of the performance both in the subject of a hero and the holistic structure of a drama ("I" as a compositional principle of the dramatic work, performance "I" in the dramatic form, drama "I").

The book begins with the chapter *Dramat – synteza rodzajów literackich. Strefa liryczności* [The Drama – Synthesis of Literary Varieties. The Zone of Lyricism] concerning the 19th-century reflection about the drama as an artistic form being the synthesis

of literary varieties (issues of variety categories: lyricism, epicness, dramaticism and a place of the drama in the programme concept as well as in the critical and literary idea of Romantics), but the lyricism of the drama is emphasised. In the next chapter *Dramat jako liryczne wyznanie. O IV części „Dziadów” Adama Mickiewicza* [*The Drama as a Lyric Confession. About Part IV of Dziady by Adam Mickiewicz*], the analysis concerns the poetics of the dramatic form being dominated by the element of lyricism, and the metatextual frame of the romantic drama (the chapter *Dramat w metatekstowej ramie* [*The Drama in the Metatextual Frame*]) appears further in the view, being the sphere of revealing in the drama the author's instance and standpoint, as well as the monologue, its status and function in the composition of the romantic drama (the chapter *Monolog bohatera* [*The Hero's Monologue*]). In these chapters, the work *Dziady* [*Forefathers Eve*] by Mickiewicz is primarily an object of research, because this work as the first one comprises significant determinations in the scope of the poetics of the subjectified drama. Furthermore, these determinations decide considerably about the later history of the Polish dramatic form in the Romanticism.

In the next part of the book, subjectivity in the romantic drama is considered on the basis of other Polish Romantics. An analysis of *Irydion* (the chapter *Poemat dramatyczny Krasińskiego: między „liryzmem subiektywnym” a obiektywnością* [*The Dramatic Poem by Krasiński: Between “Subjective Lyricism” and Objectivity*]) presents the subjectified dramatic form as part of the poetic universe of the dramatic work. On the other hand, in dramaturgic works of Słowacki (the chapter *Słowackiego dramaty „Ja”* [*Dramas “I” by Słowacki*]) one can observe the evolution of the subjectified drama: from monologued *Kordian* to different variants of the drama “I” (realistic and idealistic, ironic, prophetic, referring to genesis). Subjectivity in the dramaturgy of Norwid is interpreted primarily on the basis of *Zwolon* and *Tyrtej-Za kulisami* [*Tyrtej-Behind the Scenes*], i.e. the works belonging to different phases of poet's activity (romantic and postromantic), which enables to trace the evolution of the poetics of Norwid's multiperspective drama. The last chapter of the book (*Ku komedii poetyckiej. Drogi Aleksandra Fredry* [*Towards the Poetic Comedy. The Ways of Aleksander Fredro*]) focuses on the question whether a romantic phenomenon of subjectification of the dramatic form has analogies in an untypical area for the great Romanticism, i.e. within comedic works. It turns out that the author of *Pan Jowialski* [*Mr Jowialski*] did not resign from subjectification of the drama and entered multifaceted, often polemic dialogue with the creative strategies of romantic dramaturgists.

The outlined chapters of the book reveal the gradual accumulation and complication of the research matter. A starting point means theoretical recognition of the title issue and determination of its scope. The next parts of the work contains an integrated description of the subjectified dramatic form, as well as analysis of its transformations in particular authors' works. A phenomenon of subjectivity creates relations with

subsequent new literary, aesthetic and philosophical phenomena. Moreover, the connections between particular works are stronger. In this context, it becomes necessary to proceed from a question about structural components of the subjectified drama to characteristics of subjectivity typical for particular dramatic authors.

Keywords: romantic drama, subject, aesthetics of the 19th century, Adam Mickiewicz, Zygmunt Krasiński, Juliusz Słowacki, Cyprian Kamil Norwid, Aleksander Fredro

Agnieszka Ziołowicz – prof. dr hab., pracuje w Katedrze Historii Literatury Oświecenia i Romantyzmu na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Główne obszary badań: historia literatury epoki romantyzmu; dramaturgia XIX wieku; estetyczne i antropologiczne konteksty literatury dziewiętnastowiecznej. Autorka publikacji książkowych, wśród których są m.in.: *„Misteria polskie”. Z problemów misteryjności w dramacie romantycznym i młodopolskim* (1996), *Poszukiwanie wspólnoty. Estetyka dramatyczności a więź międzyludzka w literaturze polskiego romantyzmu (preliminaria)* (2011), *Komedia dworskowa* (2006), *Eklektyzmy, synkretyzmy, uniwersa. Z estetyki dzieła epoki oświecenia i romantyzmu* (2014, red.) oraz wielu artykułów naukowych i krytycznych edycji tekstów źródłowych, np. *Warszawianki* Stanisława Wyspiańskiego w serii Biblioteka Polska (1999).

ISBN 978-83-8138-545-9

INSTYTUT
LITERATURY

<https://akademicka.pl>